

پاکانِ خاکِ نهادِ فارسی

مروری بر پیشینه‌ی عرفان فارس

و

سرگذشتِ عارفانِ این دیار

تألیف:

دکتر سید مهدی خیراندین

دانشیار دانشگاه پیام نور

و خشیید

۱۳۹۶

سرناسه	: خیراندیش، سیدمهدی، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: پاکان خاکی نهاد فارس: مروری بر پیشینه‌ی عرفان فارس و سرگذشت عارفان این دیار/ تالیف سیدمهدی خیراندیش.
مشخصات نشر	: شیراز: رخشید، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۵۵۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۲۳-۶۷-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: نمایه.
عنوان دیگر	: مروری بر پیشینه‌ی عرفان فارس و سرگذشت عارفان این دیار.
موضوع	: عارفان — ایران — فارس — سرگذشتنامه
موضوع	: Mystics -- Iran -- Fars -- Biography
موضوع	: عرفان — ایران — فارس
موضوع	: Mysticism -- Iran -- Fars
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۰ پ. ب. / BP۲۷۸
رده بندی دیویی	: ۸۹۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۳۶۲

مرکز نشر: شیراز - بلوار نیایش کوچه ۱۱ - ۰۷۱۳۶۲۵۸۱۵۰

پاکان خاکی نهاد فارس

(مروری بر پیشینه‌ی عرفان فارس و سرگذشت عارفان این دیار)

دکتر سید مهدی خیراندیش

ناشر: رخشید

آماده‌سازی کتاب: سید مجتبی جعفری زوج

صفحه‌آرا: اطلس دهقانی

طرح جلد: مهسا رحیمی

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / قیمت: ۳۳۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۲۳-۶۷-۰

ISBN: 978-600-5723-67-0

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۲۳
بخش اول: بیان د فلاس	۲۷
۱. فارس و جایگاه عرفانی آن	۲۹
۱-۱. فارس و سر از گذشته تا کنون	۲۹
۲-۱. جایگاه بیان د، شیراز و فارس	۳۷
۲. مکتب عرفان فارس	۴۳
۱-۲. جریان سنتی رسلات	۴۳
۲-۲. جریان عرفان اجتماعی	۴۶
۱-۲-۲. سعدی	۵۲
۲-۲-۲. حافظ	۵۷
۳-۲. اندیشه عرفانی سعدی و حافظ	۶۱
۱-۳-۲. انگاره های عرفان سنتی در سخن سعدی	۶۱
۲-۳-۲. انگاره های عرفان سنتی در شعر حافظ	۷۱
۳-۳-۲. عرفان اجتماعی در سخن سعدی	۷۵
۴-۳-۲. عرفان اجتماعی در شعر حافظ	۸۵
۴-۲. مکتب عرفان اجتماعی	۱۲۱
بخش دوم: معرفی اصطلاحات و مفاهیم عرفانی و مزارات	۱۲۵
۱. شرحی مختصر از اصطلاحات عرفانی و طریقت های تصوف	۱۲۷
۱-۱ اصطلاحات عرفانی	۱۲۷
۱-۱-۱ طریقت	۱۲۷
۲-۱-۱ شریعت	۱۲۹
۳-۱-۱ حقیقت	۱۳۱
۴-۱-۱ زهد	۱۳۳
۵-۱-۱ فقر	۱۳۵

- ۱-۱-۶ عابد ۱۳۶
- ۱-۱-۷ درجات و مراتب در عرفان و تصوف ۱۳۶
- ۱-۱-۸ درویش ۱۳۹
- ۱-۱-۹ صوفی ۱۴۱
- ۱-۱-۱۰ عارف ۱۴۳
- ۱-۱-۱۱ ولایت ۱۴۵
- ۱-۱-۱۲ شیخ، مرشد و پیر ۱۴۷
- ۱-۱-۱۳ خانقاه و رباط و زاویه ۱۵۰
- ۱-۱-۱۴ ذکر و تلقین ذکر ۱۵۴
- ۱-۱-۱۵ حله‌نشینی ۱۵۶
- ۱-۱-۱۶ خا و خرقه‌پوشی ۱۵۷
- ۱-۱-۱۷ سماع ۱۶۳
- ۱-۱-۱۸ سماع ۱۶۴
- ۱-۱-۱۹ وحدت ۱۶۵
- ۱-۱-۲۰ کرامات و خوار و خفا ۱۶۷
- ۱-۱-۲۱ مقامات و احوال در طریقت ۱۷۰
- ۱-۱-۲۲ استماع حدیث ۱۷۵
- ۱-۱-۲۳ جنگ حیدری و نعمتی ۱۷۶
- ۲-۱ جریان‌های فکری در عرفان ۱۷۸
- ۲-۱-۱ جریان‌های فکری در سیستم عرفان و تصوف ۱۷۹
- ۲-۲-۱ جریان تاریخی سلسله‌های عرفانی در ایران ۱۸۵
- ۳-۱ حضور برخی از جریان‌های طریقت در سده‌ی اخیر ۱۹۷
- ۲- مکان‌ها و گورستان‌هایی که عارفان و صوفیان مدفونند ۲۰۶
- ۱-۲ مکان‌های مذهبی ۲۰۶
- ۲-۱-۱ بارگاه شاه چراغ-ع ۲۰۶
- ۲-۱-۲ سید میر محمد-ع ۲۰۷
- ۳-۱-۲ سید علاءالدین حسین-ع ۲۰۸
- ۴-۱-۲ علی بن حمزه-ع ۲۰۸
- ۲-۲ گورستان‌ها و مزارات ۲۰۸
- ۱-۲-۲ گورستان کبیری (آرامگاه ابو عبدالله محمد بن خفیف شیرازی) ۲۰۹
- ۲-۲-۲ گورستان باهلیه ۲۱۰
- ۳-۲-۲ گورستان سلم و حوالی آن ۲۱۰

۲۱۰	۴-۲-۲ گورستان «مشهد» ام‌کلثوم و شیرویه
۲۱۰	۵-۲-۲ گورستان باغ نو
۲۱۱	۶-۲-۲ گورستان مسجد عتیق
۲۱۱	۷-۲-۲ گورستان مصلی و حوالی آن
۲۱۲	۸-۲-۲ هفت تنان
۲۱۳	۳-۲ محله‌ها و دروازه‌های شیراز
۲۱۶	۴-۲ شهرستان‌های فارس
۲۱۷	بخش سوم: شرح حال عرفان و صوفیان
۲۱۹	مقدمه
۲۲۳	فصل اول: سده‌ی سوم تا اوایل سده‌ی پنجم
۲۲۴	۱- ازابرالحسن پاریزی و محمد کازرونی
۲۲۴	۱-۱ ابوالحسن پاریزی
۲۲۴	۲-۱ ابومحرز
۲۲۴	۳-۱ ابراهیم کرجی
۲۲۵	۴-۱ ابوبکر اشنانی
۲۲۶	۵-۱ حلاج
۲۴۲	۶-۱ سلم صوفی شیرازی
۲۴۲	۷-۱ ابوعمر و استخری
۲۴۳	۸-۱ ابراهیم دباغ شیرازی
۲۴۳	۹-۱ مؤمل جصاص
۲۴۴	۱۰-۱ محمد شیرازی
۲۴۴	۱۱-۱ احمد بن یحیی
۲۴۵	۱۲-۱ هشام بن عبدان
۲۴۵	۱۳-۱ ابوعلی مقاریضی
۲۴۶	۱۴-۱ عبدالله قصار
۲۴۶	۱۵-۱ عزیز شیرازی
۲۴۶	۱۶-۱ احمد شیرازی
۲۴۶	۱۷-۱ ابوعبدالله بانیک
۲۴۶	۱۸-۱ ابوبکر صیدلانی
۲۴۷	۱۹-۱ ابوالحسین طرزی

- ۲۴۷ ۲۰-۱ ابوبکر تمستانی
- ۲۴۸ ۲۱-۱ عبدالله از رکانی
- ۲۴۸ ۲۲-۱ جعفر حذاء
- ۲۴۸ ۲۳-۱ ابومزاحم شیرازی
- ۲۴۹ ۲۴-۱ ابوشجاع
- ۲۴۹ ۲۵-۱ ابوالحسن بندار
- ۲۴۹ ۲۶-۱ منصور شیرازی
- ۲۵۰ ۲۷-۱ ام محمد شیرازی
- ۲۵۰ ۲۸-۱ حسین بيطار
- ۲۵۱ ۲۹-۱ ابوبکر
- ۲۵۱ ۳۰-۱ بنیف ازی
- ۲۵۶ ۳۱-۱ حسین ازباز (= شیرازی)
- ۲۵۶ ۳۲-۱ ابوبکر علاف
- ۲۵۷ ۳۳-۱ احمد کبیر «مه»
- ۲۵۷ ۳۴-۱ احمد صغیر «که»
- ۲۵۷ ۳۵-۱ حسین شیرازی
- ۲۵۸ ۳۶-۱ ابومحمد حقاق (خفاف)
- ۲۵۸ ۳۷-۱ ابوالاثر استخری
- ۲۵۹ ۳۸-۱ ابوعبدالله مقاریضی
- ۲۵۹ ۳۹-۱ ابوزرعه
- ۲۵۹ ۴۰-۱ ابواسحاق کازرونی
- ۲۶۴ ۴۱-۱ صوفیان طریقه‌ی مرشدیه
- ۲۷۱ ۴۲-۱ حسین کاسکانی
- ۲۷۱ ۴۳-۱ ابن باکویه شیرازی (باباکوهی)
- ۲۷۳ ۴۴-۱ ابومسلم فسایی
- ۲۷۳ ۴۵-۱ محمود کازرونی
- ۲۷۵ ۴۶-۱ محمد کازرونی
- ۲۷۴ فصل دوم: سده‌ی پنجم تا اوایل سده‌ی هفتم
- ۲۷۵ ۲- از ابوالفتح مقاریضی تارکن الدین شیرازی
- ۲۷۵ ۱-۲ ابوالفتح مقاریضی

- ۲-۲ ۲۷۵ ابراهیم حمیری فارسی
- ۳-۲ ۲۷۵ احمد بیضاوی فارسی
- ۴-۲ ۲۷۵ عبدالکریم بن علی
- ۵-۲ ۲۷۶ مؤمن شیرازی
- ۶-۲ ۲۷۶ احمد شیرازی
- ۷-۲ ۲۷۶ ابوسعید کازرونی
- ۸-۲ ۲۷۶ سال به شیرازی
- ۹-۲ ۲۷۷ عبدالله شیرازی
- ۱۰-۲ ۲۷۷ ه. ثالله شیرازی
- ۱۱-۲ ۲۷۷ ابوالقاسم درستی
- ۱۲-۲ ۲۷۸ ابویوسف در خدی
- ۱۳-۲ ۲۷۸ عبدالرحمن در خدی
- ۱۴-۲ ۲۷۸ محمد کاررونی
- ۱۵-۲ ۲۷۸ ابوطالب کازرونی
- ۱۶-۲ ۲۷۸ ابوالقاسم بندان سرانی
- ۱۷-۲ ۲۷۹ حسن نویندگانی
- ۱۸-۲ ۲۷۹ حسین کبیر
- ۱۹-۲ ۲۷۹ حسن کازرونی
- ۲۰-۲ ۲۷۹ حسین صغیر
- ۲۱-۲ ۲۷۹ ابوالقاسم کفشگر
- ۲۲-۲ ۲۷۹ حسن کازرونی
- ۲۳-۲ ۲۷۹ ابن فرخان کازرونی
- ۲۴-۲ ۲۸۰ محمد بن جزین
- ۲۵-۲ ۲۸۰ علی شیرازی
- ۲۶-۲ ۲۸۰ حسن کازرونی
- ۲۷-۲ ۲۸۰ عبدالله کازرونی
- ۲۸-۲ ۲۸۰ ابوبکر محمد کازرونی
- ۲۹-۲ ۲۸۱ ابوشجاع مقاریضی
- ۳۰-۲ ۲۸۱ ابوالوقت شیرازی
- ۳۱-۲ ۲۸۱ ابوالوفا فیروزآبادی

۲۸۲	۳۲-۲ ابویعقوب فیروزآبادی
۲۸۲	۳۳-۲ ابوبکر برکر شیرازی
۲۸۲	۳۴-۲ احمدین عبدالکریم کازرونی
۲۸۲	۳۵-۲ ابوطاهر شیرازی
۲۸۳	۳۶-۲ شیخ الاسلام شیرازی
۲۸۳	۳۷-۲ سراج‌الدین بیضاوی
۲۸۴	۳۸-۲ عبدالرحمان اقلیدی
۲۸۴	۳۰-۲ مؤید شیرازی
۲۸۴	۴۰-۲ حسن شیرازی
۲۸۴	۴۱-۲ داوود بنوی
۲۸۵	۴۲-۲ روزبهان ساززنی
۲۸۵	۴۳-۲ مظفر باغ‌نوی
۲۸۶	۴۴-۲ علی سراج
۲۸۶	۴۵-۲ روزبهان بقلی شیرازی
۲۹۲	۴۶-۲ حیدر جویمی
۲۹۳	۴۷-۲ ابوالحسن کردویه شیرازی
۲۹۳	۴۸-۲ قطب‌الدین مبارک
۲۹۳	۴۹-۲ جلال‌الدین سردهی
۲۹۴	۵۰-۲ حسن دیلمی فسایی
۲۹۴	۵۱-۲ عبد‌العزیز فیروزآبادی
۲۹۴	۵۲-۲ حسن تنکی
۲۹۵	۵۳-۲ منقی شیرازی
۲۹۵	۵۴-۲ احمد شهره
۲۹۵	۵۵-۲ نجم‌الدین مصالحو
۲۹۶	۵۶-۲ فریدالدین روزبهان
۲۹۶	۵۷-۲ اصیل‌الدین شیرازی
۲۹۶	۵۸-۲ ابوالقاسم سروستانی
۲۹۷	۵۹-۲ ابراهیم داوود
۲۹۷	۶۰-۲ ابوعبدالله محمد فارسی
۲۹۷	۶۱-۲ یحیی صالحانی

۲۹۸	۶۲-۲ محمد فرید
۲۹۸	۶۳-۲ رکن الدین شیرازی
۲۹۹	فصل سوم: سده‌ی هفتم تا اوایل سده‌ی هشتم
۳۰۰	۳-۱ از ابوذر کثکی تا محمد خنجی
۳۰۰	۳-۱ ابوذر کثکی
۳۰۰	۳-۲ احمد کازرونی
۳۰۱	۳-۳ ابوسعید ساوجی
۳۰۱	۳-۴ محمد باغ نوی
۳۰۱	۳-۵ محمد مصالحی بیضایی
۳۰۱	۳-۶ احمد شاشی
۳۰۲	۳-۷ صف الدین عثمان شیرازی
۳۰۲	۳-۸ ابوبکر بقلی
۳۰۳	۳-۹ صفی شیرازی
۳۰۳	۳-۱۰ بهرام فسایی
۳۰۴	۳-۱۱ محمد زنجانی شیرازی
۳۰۴	۳-۱۲ جمال الدین فسایی
۳۰۴	۳-۱۳ زاهد فیروز آبادی
۳۰۵	۳-۱۴ فخرالدین احمد روزبهان
۳۰۵	۳-۱۵ جمال الدین حسین راغری
۳۰۵	۳-۱۶ دانیال خنجی
۳۰۷	۳-۱۷ مسعود شیرازی
۳۰۷	۳-۱۸ رکن الدین قزوینی شیرازی
۳۰۸	۳-۱۹ مودود زرکوب شیرازی
۳۰۸	۳-۲۰ صابن الدین صوفی شیرازی
۳۰۹	۳-۲۱ داوود شیرازی
۳۰۹	۳-۲۲ عمر مبارکی
۳۱۰	۳-۲۳ احمد بدل
۳۱۰	۳-۲۴ صالح کازرونی
۳۱۱	۳-۲۵ نجیب الدین بزغش شیرازی
۳۱۲	۳-۲۶ احمد بن عبدالله

- ۳۱۲ ۲۷-۳ عبدالله بلیانی
- ۳۱۴ ۲۸-۳ اصیل‌الدین شیرازی
- ۳۱۴ ۲۹-۳ علی موسیانی فیروزآبادی
- ۳۱۴ ۳۰-۳ بهاء‌الدین شلکو
- ۳۱۵ ۳۱-۳ محمد کیشی
- ۳۱۵ ۳۲-۳ نورالدین لاری
- ۳۱۶ ۳۳-۳ محمود سردوز
- ۳۱۶ ۳۴-۳ زکی شیرازی
- ۳۱۶ ۳۵-۳ مظف باغ نوی
- ۳۱۷ ۳۶-۳ طاهر باغ نوی
- ۳۱۸ ۳۷-۳ زین‌الدین علی بلیانی
- ۳۱۸ ۳۸-۳ مؤیدالدین شیرازی
- ۳۱۸ ۳۹-۳ حیدر خفری
- ۳۱۸ ۴۰-۳ محمد خلیفه خفری
- ۳۱۹ ۴۱-۳ عفیف فسایی
- ۳۱۹ ۴۲-۳ عزالدین ابوسعیدی
- ۳۱۹ ۴۳-۳ عزالدین مسعود خوانسار
- ۳۱۹ ۴۴-۳ رکن‌الدین خنجی
- ۳۲۰ ۴۵-۳ عبدالسلام اقلیدی
- ۳۲۰ ۴۶-۳ ابراهیم مجذوب شیرازی
- ۳۲۰ ۴۷-۳ اسماعیل دانیالی
- ۳۲۱ ۴۸-۳ ابومختار نوبندگانی
- ۳۲۱ ۴۹-۳ عزالدین خنجی
- ۳۲۲ ۵۰-۳ محمودزرکوب شیرازی
- ۳۲۲ ۵۱-۳ عبدالعزیز راغری
- ۳۲۲ ۵۲-۳ مجدالدین سودانی
- ۳۲۲ ۵۳-۳ علی حسنی زیدی
- ۳۲۳ ۵۴-۳ مسعود شیرازی
- ۳۲۳ ۵۵-۳ جلال‌الدین طیار
- ۳۲۳ ۵۶-۳ عبدالرحیم راغری

۳۲۴	۵۷-۳ محمدنعم شیرازی
۳۲۴	۵۸-۳ عبدالرحیم شیرازی
۳۲۴	۵۹-۳ زکی الدین کازرونی
۳۲۴	۶۰-۳ یوسف جویمی
۳۲۵	۶۱-۳ ناصرالدین شیرازی
۳۲۵	۶۲-۳ احمد صادق
۳۲۵	۶۳-۳ ناصرالدین عمر
۳۲۶	۶۴-۳ قطب الدین شیرازی
۳۲۷	۶۵-۳ محمد فسایی
۳۲۷	۶۶-۲ محمد شیرازی
۳۲۸	۶۷-۳ مهید "ابن یحیی" شیرازی
۳۲۸	۶۸-۳ رکن الدین سعید شیرازی
۳۲۹	۶۹-۳ اسحاق دندی
۳۲۹	۷۰-۳ شرف الدین ابراهیم شیرازی
۳۳۰	۷۱-۳ شمس الدین بیضاوی
۳۳۰	۷۲-۳ محمد خنجی
۳۳۱	فصل چهارم: سده‌ی هشتم تا اوایل سده‌ی نهم
۳۳۲	۴- از رکن الدین باغ نوی تاهفت تنان
۳۳۲	۱-۴ رکن الدین باغ نوی
۳۳۲	۲-۴ علی بن محمود اقلیدی
۳۳۲	۳-۴ محمد صادق
۳۳۴	۴-۴ نجم الدین محمود باغ نوی
۳۳۴	۵-۴ رستم خراسانی
۳۳۵	۶-۴ سراج الدین فیروز آبادی
۳۳۵	۷-۴ نورالدین شیرازی
۳۳۵	۸-۴ ضیاء الدین باغ نوی
۳۳۶	۹-۴ نجم الدین احمد
۳۳۶	۱۰-۴ امین الدین بلیانی
۳۳۸	۱۱-۴ فریدالدین عبدالودود
۳۳۹	۱۲-۴ عبدالسلام خنجی

- ۳۴۰ ۱۳-۴ حیدر حسینی
- ۳۴۰ ۱۴-۴ احمد خنجی
- ۳۴۰ ۱۵-۴ ابودلف خنجی
- ۳۴۱ ۱۶-۴ ابوالحسن علی رومی
- ۳۴۲ ۱۷-۴ جمال الدین افزری فیروزآبادی
- ۳۴۲ ۱۸-۴ خواجوی کرمانی
- ۳۴۴ ۱۹-۴ سراج الدین دیلمی
- ۳۴۴ ۲۰-۴ محمد شیرازی
- ۳۴۵ ۲۱-۴ جمال الدین بوشکانی
- ۳۴۵ ۲۲-۴ عبدالله خنجی
- ۳۴۵ ۲۳-۴ محمد الدین فقیه شیرازی
- ۳۴۶ ۲۴-۴ بهرام شیرازی
- ۳۴۶ ۲۵-۴ شمس الدین جیر
- ۳۴۷ ۲۶-۴ قطب الدین محمد ایج
- ۳۴۷ ۲۷-۴ محمد خنجی
- ۳۴۸ ۲۸-۴ اویس خنجی
- ۳۴۹ ۲۹-۴ صدرالدین جنید شیرازی
- ۳۴۹ ۳۰-۴ منصور خنجی
- ۳۴۹ ۳۱-۴ ابراهیم شیرازی
- ۳۵۰ ۳۲-۴ اسماعیل خنجی
- ۳۵۰ ۳۳-۴ عطار شیرازی «پیر گلرنگ»
- ۳۵۱ ۳۴-۴ علی شیرازی
- ۳۵۲ ۳۵-۴ کاکا بدرالدین فیشوری
- ۳۵۲ ۳۶-۴ وفای شیرازی
- ۳۵۲ ۳۷-۴ علی عصار
- ۳۵۳ ۳۸-۴ ابراهیم بوریایی
- ۳۵۳ ۳۹-۴ پیر بناب فارسی
- ۳۵۳ ۴۰-۴ احمد جویمی
- ۳۵۳ ۴۱-۴ کاکا فخرالدین ابوبکر خنجی
- ۳۵۴ ۴۲-۴ محمود بن عثمان

۳۵۵	 ۴۳-۴ زرکوب شیرازی
۳۵۷	 ۴۴-۴ ابوطاهر فیثوری
۳۵۷	 ۴۵-۴ کاکا محمد قطب‌الدین
۳۵۷	 ۴۶-۴ کاکا محمد قتلغ
۳۵۷	 ۴۷-۴ نورالدین ایجی
۳۵۷	 ۴۸-۴ محمد ایجی
۳۵۸	 ۴۹-۴ ابوزید ابودلف
۳۵۸	 ۵۰-۴ جنید شیرازی
۳۵۸	 ۵۱-۴ فخرالدین شیرازی
۳۵۹	 ۵۲-۴ کاکا اخی احمد گلاری
۳۵۹	 ۵۳-۴ عابد بیرمی
۳۶۰	 ۵۴-۴ هفت تن
۳۶۱	 فصل پنجم: سده‌ی نه تا پان سده‌ی دوازدهم
۳۶۲	 ۵- از ابواسحاق اطعمه بنصیر
۳۶۲	 ۵- ۱ ابواسحاق اطعمه شیرازی
۳۶۵	 ۵- ۲ عمادالدین نسیمی
۳۶۹	 ۵- ۳ جلال‌الدین عبدالله حسینی
۳۶۹	 ۵- ۴ ابوسعید حسینی
۳۷۰	 ۵- ۵ شبلی کازرونی
۳۷۰	 ۵- ۶ حلوی شیرازی
۳۷۰	 ۵- ۷ محمد ایجی
۳۷۱	 ۵- ۸ احمد شیرازی
۳۷۱	 ۵- ۹ صفی‌الدین ایجی
۳۷۱	 ۵- ۱۰ داعی شیرازی
۳۷۴	 ۵- ۱۱ محمد نیریزی
۳۷۵	 ۵- ۱۲ اسحاق شیرازی
۳۷۵	 ۵- ۱۳ شاه میر شیرازی
۳۷۵	 ۵- ۱۴ وجیه‌الدین شیرازی
۳۷۶	 ۵- ۱۵ بهرانی شیرازی
۳۷۶	 ۵- ۱۶ رشید فارسی

۳۷۶	 ۱۷-۵ عمادالدین علی شیرازی
۳۷۶	 ۱۸-۵ کمال شیرازی
۳۷۷	 ۱۹-۵ عبدالله قطب شیرازی
۳۷۸	 ۲۰-۵ عبدالغفور لاری
۳۷۸	 ۲۱-۵ اسیری لاهیجی
۳۸۰	 ۲۲-۵ فدایی شیرازی
۳۸۱	 ۲۳-۵ شرفالدین شیرازی
۳۸۱	 ۲۴-۵ مودود لاری
۳۸۱	 ۲۵-۵ محمود دهدار عیانی
۳۸۲	 ۲۶-۵ اهلی شیرازی
۳۸۴	 ۲۷-۵ محمد کیرنجی
۳۸۴	 ۲۸-۵ امری شیرازی
۳۸۵	 ۲۹-۵ شهابالدین سیفی
۳۸۵	 ۳۰-۵ درویش شیرازی
۳۸۶	 ۳۱-۵ عبدالحمید نیریزی
۳۸۶	 ۳۲-۵ درویش کمال اقلیدی
۳۸۷	 ۳۳-۵ فانی دهدار شیرازی
۳۸۸	 ۳۴-۵ مشرقی شیرازی
۳۸۹	 ۳۵-۵ غیاث خلوایی
۳۸۹	 ۳۶-۵ ملاصدرای شیرازی
۳۹۲	 ۳۷-۵ جعفری شیرازی «مقیم»
۳۹۳	 ۳۸-۵ سقما آباده یی
۳۹۳	 ۳۹-۵ نصیر شیرازی
۳۹۴	 ۴۰-۵ یوسف کازرونی
۳۹۴	 ۴۱-۵ منصف شیرازی
۳۹۴	 ۴۲-۵ رفعت فیروزآبادی
۳۹۴	 ۴۳-۵ صمد شیرازی
۳۹۵	 ۴۴-۵ حاجی زمان شیرازی
۳۹۵	 ۴۵-۵ یوسف لاری
۳۹۵	 ۴۶-۵ محمدصالح لاری

۳۹۶	 ۴۷-۵ شاه محمد دارابی
۳۹۸	 ۴۸-۵ سلام شولستانی
۳۹۹	 ۴۹-۵ یوسف عارف کازرونی
۳۹۹	 ۵۰-۵ صوفی شیرازی
۳۹۹	 ۵۱-۵ علی نقی اصطهباناتی
۴۰۰	 ۵۲-۵ سبزپوشان
۴۰۱	 ۵۳-۵ شکیب شیرازی
۴۰۲	 ۵۴-۵ قطب‌الدین نیریزی
۴۰۵	 ۵۵-۵ عبدالکریم شیرازی
۴۰۶	 ۵۶-۵ محمد هاشم شیرازی
۴۰۹	 ۵۷-۵ سار
۴۱۰	 ۵۸-۵ محمد کازرونی
۴۱۰	 ۵۹-۵ عبدالحسین کازرونی
۴۱۰	 ۶۰-۵ تاراج شیرازی
۴۱۰	 ۶۱-۵ ام سلمه بیگم نیریزی
۴۱۱	 ۶۲-۵ فردی شیرازی
۴۱۲	 ۶۳-۵ آقا بزرگ شیرازی
۴۱۲	 ۶۴-۵ اسماعیل شیرازی
۴۱۲	 ۶۵-۵ عیانی جهرمی
۴۱۳	 ۶۶-۵ مهدی فتح‌آبادی
۴۱۴	 ۶۷-۵ مدرس شیرازی
۴۱۴	 ۶۸-۵ ملا علی شاه
۴۱۴	 ۶۹-۵ باباحاجی شیرازی
۴۱۵	 ۷۰-۵ آگه شیرازی
۴۱۶	 ۷۱-۵ نصیر دارابی
۴۱۷	 فصل ششم: سده‌ی سیزدهم به بعد
۴۱۸	 ۶- از عبدالنبی شریفی تاج‌پهل تنان
۴۱۸	 ۱-۶ عبدالنبی شریفی
۴۱۸	 ۲-۶ نیاز شیرازی
۴۱۹	 ۳-۶ ساغر شیرازی

- ۴۲۰ ۴-۶ سکوت شیرازی
- ۴۲۰ ۵-۶ بهجت شیرازی
- ۴۲۱ ۶-۶ خاکی شیرازی
- ۴۲۲ ۷-۶ حسینی شیرازی
- ۴۲۳ ۸-۶ محمد شافعی بستکی
- ۴۲۳ ۹-۶ منظور شیرازی
- ۴۲۴ ۱۰-۶ عبدالصمد فسایی
- ۴۲۴ ۱۱-۶ عبدالرحمن فقیهی
- ۴۲۵ ۱۲-۶ نادر کازرونی
- ۴۲۵ ۳-۶ ساری شیرازی
- ۴۲۸ ۱۴-۶ سرت شاد راز
- ۴۲۸ ۱۵-۶ سیاف شیرازی
- ۴۲۹ ۱۶-۶ وصال شیرازی
- ۴۳۳ ۱۷-۶ عشرت فسایی
- ۴۳۳ ۱۸-۶ جعفر دارابی
- ۴۳۴ ۱۹-۶ ذبیح شیرازی
- ۴۳۵ ۲۰-۶ نامی فتوی
- ۴۳۵ ۲۱-۶ طبیب شیرازی
- ۴۳۶ ۲۲-۶ حکیم شیرازی
- ۴۳۷ ۲۳-۶ رحمت علی شیرازی
- ۴۳۸ ۲۴-۶ اشراق آصفی
- ۴۴۰ ۲۵-۶ بابارجب شیرازی
- ۴۴۰ ۲۶-۶ عبدالوهاب حسینی
- ۴۴۰ ۲۷-۶ احمد فقیهی اوزی
- ۴۴۱ ۲۸-۶ محمدشریف فقیهی
- ۴۴۲ ۲۹-۶ راز شیرازی
- ۴۴۴ ۳۰-۶ ادیب شیرازی
- ۴۴۴ ۳۱-۶ همای شیرازی
- ۴۴۶ ۳۲-۶ مهدی صابر
- ۴۴۷ ۳۳-۶ مرشد شیرازی

۴۴۸	 ۳۴-۶ تائب اوزی
۴۵۰	 ۳۵-۶ منصور علی شاه شیرازی
۴۵۲	 ۳۶-۶ منعم شیرازی
۴۵۳	 ۳۷-۶ وقار شیرازی
۴۵۴	 ۳۸-۶ کلامی شیرازی
۴۵۴	 ۳۹-۶ عبدالله قتالی
۴۵۵	 ۴۰-۶ عفت
۴۵۵	 ۴۱-۶ ادب شیرازی
۴۵۶	 ۴۱-۶ نایم فسایی
۴۵۶	 ۴۲-۶ عامی شیرازی
۴۵۷	 ۴۴-۶ احمد ارسته بانی
۴۵۷	 ۴۵-۶ آثار فارسی
۴۵۸	 ۴۶-۶ سالک فارسی (ازرونی)
۴۵۸	 ۴۷-۶ عارف یواناتی
۴۵۸	 ۴۸-۶ موزن شیرازی
۴۵۸	 ۴۹-۶ خشنود شیرازی
۴۵۹	 ۵۰-۶ عارف کازرونی
۴۵۹	 ۵۱-۶ گلبن کازرونی
۴۶۰	 ۵۲-۶ بهار دارابی
۴۶۱	 ۵۳-۶ ملا محمد لاری
۴۶۱	 ۵۴-۶ اسدالله شیرازی
۴۶۱	 ۵۵-۶ احمد کوهجی
۴۶۲	 ۵۶-۶ منور علی شاه شیرازی
۴۶۲	 ۵۷-۶ حجاب شیرازی
۴۶۳	 ۵۸-۶ شیشه گر شیرازی
۴۶۴	 ۵۹-۶ نمازی شیرازی
۴۶۵	 ۶۰-۶ عبدالقادر جهرمی
۴۶۶	 ۶۱-۶ یحیی کوهجی
۴۶۶	 ۶۲-۶ صابر علی فاموری
۴۶۷	 ۶۳-۶ وحدت شیرازی

۴۶۷	 ۶۴-۶ طیب شیرازی
۴۶۸	 ۶۵-۶ انجم شیرازی
۴۶۸	 ۶۶-۶ فضل الله فیروزآبادی
۴۶۹	 ۶۷-۶ ثابت شیرازی
۴۶۹	 ۶۸-۶ صادق شیرازی
۴۷۰	 ۶۹-۶ صبور بواناتی
۴۷۱	 ۷۰-۶ سلامی شیرازی
۴۷۱	 ۷۱-۶ آسوده شیرازی
۴۷۳	 ۷۲-۶ شهابالدین نیریزی
۴۷۳	 ۷۳-۶ داور شیرازی
۴۷۵	 ۷۴-۶ نصرت شیرازی
۴۷۷	 ۷۵-۶ مصطفی شیرازی
۴۷۷	 ۷۶-۶ روشن جهری
۴۷۸	 ۷۷-۶ فخار شیرازی
۴۷۹	 ۷۸-۶ طرب شیرازی
۴۷۹	 ۷۹-۶ مجدالاشراف شیرازی
۴۸۱	 ۸۰-۶ وفاعلی شیرازی
۴۸۱	 ۸۱-۶ صابر علی سروستانی
۴۸۲	 ۸۲-۶ عبدالرحمان شیرازی
۴۸۲	 ۸۳-۶ نوای شیرازی
۴۸۴	 ۸۴-۶ ناظم شیرازی
۴۸۵	 ۸۵-۶ رحمت شیرازی
۴۸۶	 ۸۶-۶ نایب الصدر شیرازی
۴۸۷	 ۸۷-۶ سرآج شیرازی
۴۸۸	 ۸۸-۶ نعمت فسایی
۴۹۰	 ۸۹-۶ احمد اصطهباناتی
۴۹۰	 ۹۰-۶ مجدالاشراف ثانی
۴۹۱	 ۹۱-۶ فتحعلی مجدالاشراف
۴۹۱	 ۹۲-۶ احمد عمادالتولیه
۴۹۱	 ۹۳-۶ محمدحسین شریفی

۴۹۱		۹۴-۶ ارشاد علی شیرازی
۴۹۲		۹۵-۶ حائری شیرازی
۴۹۲		۹۶-۶ شفیع خان شیرازی
۴۹۳		۹۷-۶ مستوفی شیرازی
۴۹۳		۹۸-۶ شکرالله مستوفی
۴۹۳		۹۹-۶ کاکا شریف شیرازی
۴۹۴		۱۰۰-۶ ضیا شیرازی
۴۹۵		۱۰۱-۶ مظفر بستکی شیرازی
۴۹۶		۱۰۲-۶ محمد شافعی بستکی
۴۹۷		۱۰۳-۶ ناطق زرقانی
۴۹۷		۱۰۴-۶ طاعت شیرازی
۴۹۷		۱۰۵-۶ شیراز شیرازی
۵۰۰		۱۰۶-۶ محمد اسامی جمه
۵۰۰		۱۰۷-۶ حشمت شیرازی
۵۰۲		۱۰۸-۶ مونس شیرازی
۵۰۴		۱۰۹-۶ بیدل عرفان
۵۰۵		۱۱۰-۶ فخرالمحققین اصطهباناتی
۵۰۵		۱۱۱-۶ وحیدالاولیاء
۵۰۶		۱۱۲-۶ سرخوش شیرازی
۵۰۷		۱۱۳-۶ فریدونی شیرازی
۵۰۸		۱۱۴-۶ ناطقی شیرازی
۵۰۸		۱۱۵-۶ شرقی شیرازی
۵۰۹		۱۱۶-۶ حبّ حیدر
۵۱۰		۱۱۷-۶ معاون الفقرا شیرازی
۵۱۰		۱۱۸-۶ مصطفوی
۵۱۲		۱۱۹-۶ ثاقب شیرازی
۵۱۳		۱۲۰-۶ نیز شیرازی
۵۱۴		۱۲۱-۶ فقیه اقلیدی
۵۱۶		۱۲۲-۶ حشمت زاده
۵۱۷		۱۲۳-۶ کریم حامد

- ۵۱۷ ۶-۱۲۴ اورنگ اقلیدی
- ۵۱۸ ۶-۱۲۵ چهل تنان
- ۵۱۹ کتابنامه
- ۵۲۹ نام نامه

www.ketab.ir

چوپاکان شیراز، خاکی نهاد
ندیدم که رحمت برین خاک باد

بوستان

پیش گفتار

از سده‌ی دوم هجری، اندیشه‌ی ورزان و دانشمندان ایرانی در حوزه‌های مختلف علمی، فرهنگی و اجتماعی حضوری جدی و پرمیوه داشته و با پدیدآوردن آثاری ارجمند در زمینه‌های مختلف توانسته‌اند، در درازنای ۱۲۰۰ سال گذشته در پیشرفت و گسترش فرهنگ و اندیشه‌ی اسلامی سخت تأثیر بگذارند. در این راستا، ما و دانشمندان فارس از نظر فراوانی و گستره‌ی عملکرد، شاید بیش از دیگر جاهای ایران در این پیشرفت مؤثر بوده‌اند. به عنوان مثال سیبویه بیضاوی فارسی (م ۱۸۳ هـ) در علم نحو سرآمد بود و یکی از قدیمی‌ترین کتاب دستور زبان عربی را به نام "الکتاب" تدوین کرد و آداب و رسوم زبان عربی را به عربی زبانان یاد داد، در نیمه‌های سده‌ی سوم ابوعلی فارسی (م ۲۷۷ هـ) در زبان عربی پیش قدمی کرد، ابن عجم فارسی (م ۴۳۰ هـ) در علم نجوم و طب و فلسفه دست داشت. (رکن زاده آدمی، ۱۳۹۱، ج ۱: ۵۷)

مجدالدین فیروزآبادی (م ۸۱۷ هـ) اثر گرانسنگ واژگانی را به نام "قاوس" در زبان عربی نوشت. به جز این‌ها ابواسحاق شیرازی (م ۴۷۶ هـ) دانشمند بزرگ، قاضی بیضاوی (م ۶۸۵ هـ) مفسر و متکلم نامدار و صاحب تفسیر انوارالتنزیل، قاضی عضدالدین ایجی (م ۷۵۶ هـ) حکلم اسلامی، قطب‌الدین شیرازی (م ۷۱۰ هـ) پزشک و فیلسوف نامی، غیاث‌الدین منصور دشتکی (۸۶۶-۹۴۸ هـ) حکیم و ریاضی دان، ملاجلال‌الدین دوانی (م ۹۰۸ هـ) حکیم و متکلم، ملاصدرای شیرازی (م ۱۰۵۰ هـ) حکیم متأله و فیلسوف، میرزا محمدحسن مجتهد شیرازی (۱۲۳۰-۱۳۱۲ هـ) عالم بزرگ دوره‌ی قاجار و صاحب فتاوی معروف تنباکو و همچنین شاعران مصلح و نامداری چون سعدی، حافظ و قاضی (م ۱۲۷۰ هـ) و ده‌ها اندیشه‌ورز و فرهیخته‌ی دیگر به نوعی در به کمال رساندن جایگاه فرهنگ و اندیشه‌ی ایرانی و اسلامی تأثیر داشته‌اند. عارفان و صوفیان فارس نیز به توبه‌ی خود در به حرکت درآوردن و قوام بخشیدن به پایه‌های این بنای عظیم فرهنگی سهیم بوده‌اند.

عرفان و تصوف اسلامی، پس از شکل‌گیری در سده‌ی سوم هجری در بغداد و ورود آن به ایران دارای موقعیت و جایگاه ویژه‌ی شد و در هر منطقه‌ی از این کشور عارفان و صوفیانی ظهور کردند که هر کدام طرز تلقی خود را از اندیشه‌ی عرفانی داشته و به یکی از جریان‌های فکری و تاریخی عرفانی وابسته بوده‌اند. از سده‌ی سوم هجری به بعد در استان فارس و شیراز نیز صوفیان و عارفانی می‌زیسته‌اند که در برش‌هایی از تاریخ این منطقه مؤثر بوده و حتی نتایج افکار و آثار آنان در پیشرفت و گسترش عرفان در سراسر ایران و حتی کشورهای اسلامی تأثیر گذاشته است. به همین جهت پرداختن به زندگی و آثار آنان، از طرفی ادای دین خواهد بود به گذشته‌ها و از طرف دیگر خدمتی بس ناچیز است به جامعه‌ی که می‌خواهد گذشته را چراغی فراراه آینده قرار دهد و از کمالات و اندوخته‌های درخشان آن به عنوان جان مایه‌ی امیدبخش و تکیه‌گاهی ابله‌ها بهره‌برد و کاستی‌های خود را به قوت تبدیل کند. به هر روی این کتاب به معرفی صفات و عرفان فارس پرداخته است، اما از آن جایی که برخی از مطالب آمده در شرح زندگی این افراد یا اصطلاح عرفانی است یا جنبه‌ی تاریخی دارد و یا به مکانی جغرافیایی اشاره می‌کند که این پاکان خاکی نهاد در آن آرمیده‌اند، بناگزییر بیان مطالبی مقدماتی لازم و ضرور است. بدین گونه:

۱. مروری مختصر بر گذشته‌ی فرهنگی فارس و شیراز و بیان تأثیر رفتار فرمانروایان حاکم بر این منطقه در نشروگسترش عرفان و تصوف.
۲. اشاره به مکان‌های مذهبی، گورستان‌ها و سینه‌های شیراز که عموماً عارفان و صوفیان زیادی در آن‌ها دفن شده‌اند.
۳. شرحی مختصر درباره‌ی برخی از اصطلاحات عرفانی که در این کتاب بدانها اشاره شده است.
۴. هدف این مجموعه شرح و بررسی عرفان و تصوف و تاریخ نگاری درباره‌ی سلسله‌های عرفانی نیست، اما با توجه به آن که بسیاری از عارفان و صوفیان این مجموعه به یکی از سلسله‌های تصوف دل بستگی داشته‌اند، بطور مختصر به این سلسله‌ها اشاره شده تا خواننده بهتر بتواند با اندیشه‌ی صوفیان صاحب سلسله و جایگاه آن‌ها آشنا بشود.
۵. از آنجایی که اندیشه‌ی معرفتی سعدی و حافظ، دو چهره‌ی بزرگ فرهنگ ایران، تا اندازه‌ی با اندیشه‌ی تعریف شده و نهادینه تصوف و عرفان متفاوت، و خودشناسای نوعی اندیشه‌ی معنوی هدفمند و جامعه‌شناسانه است، و توانسته بر ذهن و زبان سخنوران اندیشه‌مند و حتی بر شیوه‌ی زندگی مردم سده‌های سپسین تأثیر بگذارد، در

فصلی جداگانه تحت عنوان مکتب عرفان فارس بدانها پرداخته شد.

۶. موارد ۵ تا ۱۵ در دو بخش تنظیم و تدوین شده است : ۱- عرفان در فارس (۲ فصل) ۲- معرفی مزارات و اصطلاحات عرفانی (۲ فصل)

۷. بخش سوم شامل زندگی‌نامه‌ی بیش از ۴۰۰ تن از زاهدان و عارفانی است که از آغاز پیدایی عرفان و تصوف در این منطقه زیسته‌اند و نامشان در تذکره‌ها و دیگر متون آمده است. شیوه تدوین براساس تاریخ (سده سوم به بعد) بوده که در ۶ فصل ارایه شده است.

۸. به هر روی امید است این مجموعه که در واقع کوششی ناچیز است بتواند در شناساندن مرجع بهتر آیین درویشی در فارس مؤثر باشد و خشنودی و رضامندی دلدادگان به فرهنگ و ادبیات این سرز پرگهر را در پی داشته باشد. ایدون باد.

شیراز: بهار ۱۳۹۶

سید مهدی خیراندیش

www.ketab.ir